

prezirom na cedilu vsakogar, ki brezdelno zaupa vanj.“ Ali: „Demoničen človek je povprečnemu človeku zmerom nagonso sumljiv“ i. pod. Take opazke ga približujejo Emilu Ludwigu, pri katerem pa se je pisanje biografij spreverglo že v ohlapno rutino in šablono senzacionalista (njegov Wilhelm II.).

Umetniško najmočnejši so prizori, ko doživljamo razodetje žene v tej igravi kraljici, in sicer poglavji „Proces se prične“ in „Razprava“. Zdi se, da je pisatelj vso svojo prejšnjo zgovornost uporabil le za ekspozicijo tako dramatičnemu zaključku. V teh živih slikah je Zweig izpolnil veliko obljubo, ki jo je dal v uvodu, da hoče prikazati moč izredne usode na povprečen značaj: „In ob tej zavesti neke višje obveznosti zraste njen značaj preko samega sebe. V najposlednejši uri svojega življenja doseže naposled Marija Antoinetta, ta povprečni človek, tragedijsko mero in je velika kakor njena usoda.“

Težavni prevod te biografije, ki bo našla povsod hvaležne bralce, je vestno oskrbel Fran Albrecht. Ni se zadovoljil le s filološko točnostjo, marveč hotel je tudi v slovenitvi ohraniti kolikor moči verno svojstveni ritem izvirnika. Zato je ta prevod lepo čitljiv.

Miran Jarc.

ZBIRKA „SRPSKE KNJIŽEVNE ZADRUGE“. (Kolo XXXVI., br. 239. do 245. Beograd. 1933.)

„Srpska Književna Zadruga“, ki je ena naših najstarejših založb, izdaja zadnja leta redno po dve knjižni zbirki na leto. Zbirka „Savremenik“ je namenjena predvsem sodobnim pisateljem in bi se nekako skladala z vlogo „Slovenskih poti“ pri nas, le da prinaša zgolj beletristiko. Širšega značaja je pričujoča, stara redna zbirka. Le-ta je v preteklosti prinesla srbskemu občinstvu lepo število najraznovrstnejših knjig in je v zgodnejši dobi svojega obstoja, ko je bilo treba izpopolniti v mladi, komaj vznikli srbski kulturi neštivilne vrzeli, nudila izredno pester izbor iz beletristike (prevodne in domače, onodobne in pretekle), iz znanstva, literarne zgodovine ter celó iz področja eksaktnih ved (fizika, medicina). Danes, ko je s poglobitvijo, razširitvijo in specializacijo kulturnega udejstvovanja odpadla potreba te leksikalnosti, se je tudi vsebinsko gradivo zbirk „S. K. Zadruga“ omejilo na književnost, na literarno zgodovino in na sorodne panoge. Pa še tu je bilo treba ločiti sodobno beletrijo od literarne zgodovine in od izdaj starejših avtorjev z uvedbo že omenjenega „Savremenika“.

Tako je torej dandanes pričujoča redna zbirka usmerjena pretežno v literarno preteklost in v znanost (filozofija, sociologija itd.). Pri tem pa je v današnjem času, ko doživljamo prelom v vrednotenju preteklosti, neprimerljivo lažje izdajati primerna znanstvena dela, kakor pa odbirati tiste književnike iz preteklih dob, ki so nam še danes tolikanj dostopni, da je njihovo oživljanje upravičeno. Tako tudi h knjigi *E. Spektorskega „Država i njen život“* nimamo kaj posebnega pripomniti; saj je pisec dovolj znan tudi pri nas. Delo je pisano dokaj poljudno in priročno ter je „piščeva namera bila da svakome koji bi hteo da se orientiše u državnom životu bez suvoparnog mudrijašenja . . ., ovo delo bude pristupačna ručna knjiga“. — Nasprotno pa bi lahko podvomili o dveh, treh knjigah literarnega dela letošnje zbirke, ali ne zahteva naš čas strožjega razbora in bolj poudarjene aktualnosti. Res da je dala dosihmal ta zbirka prepotrebno izbrano delo iz življenjskega opusa marsikaterega pisatelja iz preteklosti ali polpreteklosti; vendar se zdi, da dandanes ne bi smelo

biti pri izberi poglavitno merilo suhi kulturno-zgodovinski princip, marveč vprašanje, kakšna je pomembnost te ali one osebnosti za sodobnost. Sicer se utegne primeriti, da bo v času, ki je ves elementarno usmerjen v *prihodnost* in živi celó v veliki meri od prevrednotevanja kulturne in socialne dediščine preteklosti, postala takšnale periodična knjižna zbirka mrtev sarkofag nekdanjih veličin in po pôli veličin. Sodimo zato, da nikakor niso posrečeno izbrane niti „*Pesme*“ *Mirka Kàrolije* niti vaške „*Drame*“ *Petra Petrovića-Pecije*. Posamič in podrobno pa ne moremo na tesnem prostoru tega kolektivnega pregleda ocenjevati poedinih knjig. Bolj upravičena je bila izdaja *Stevana Sremca* („*Pripovetke*“, III.), tega še zmerom nedosežnega srbskega humorista; v tej knjigi je zlasti opazljiv klasični „*Kir Geras*“, kos neke, morebiti še ne povsem izginule balkanske socialne preteklosti. „*Basne*“ *Milana Vukasovića* so že znane iz raznih revij in izdaj; njegove „*Pripovetke*“ (v isti knjigi) pa se mi zdijo nekam preveč opisne. Najznačilnejša knjiga te zbirke je *Borisava Stankovića* roman „*Nečista krv*“ (ki ga prav ta čas v prevodu pripravlja založba „*Hram*“). „*Nečista krv*“ je brez dvoma še dandanašnji eden najboljših srbskohrvaških romanov; to je psihološko nenavadno poglobljen in folkloristično privlačen roman o propadanju neke specifično balkanske, srbsko-orientalske socialne sredine. Delo je izšlo tudi v italijanščini. — Poslednja letošnja knjiga so *Puškinove* „*Pripovetke*“. Med temi osmimi povestmi je najbolj znana „*Pikova dama*“, medtem ko je izostala proslula „*Kapitanova hči*“, bojda zavoljo obsežnosti. Mislim pa, da bi jo vendarle kazalo uvrstiti in izpustiti rajši nekatere manj važne novele. Knjigi je napisal referativen uvod prevajalec *Stevan Đ. Janjić*.

Ivo Brncić.

GLOSE

MARMONT — AVSTRIJSKI PLAČANEC? (Glej izvajanja drja Slodnjaka v DS-u 1933, 540.) Prvemu svojemu ilirskemu guvernerju je nakazal cesar Napoleon z dekretom z dne 15. avgusta 1810 izredno letno rento v znesku 50.000 frankov iz državnih posestev v Mekinjah, Loki, Bistri, Lipici, Postojni, Stični, na Bledu in na Fužinah, iz dohodkov viteške komende v Ljubljani in Metliki in iz dohodkov tivolske graščine v Ljubljani (Mal, *Zgodovina* I, 77).

Francoski zviti maršal, ki je juridično pravilno sklepal, da ima do te rente pravico tudi po Napoleonovem padcu, je prosil avstrijskega cesarja za njeno priznanje že 1815. (Denkwürdigkeiten VII, 147 do 149) in 1819. leta (Denkwürdigkeiten VII, 221), torej v dobi, ko je še bil visok dostojanstvenik na Francoskem. Prošnja vojvode dubrovniškega je imela leta 1815. menda le juridičen uspeh, toda leta 1819. je dosegla tudi praktičnega: bivšemu guvernerju so izplačali zaostanek iz dobe od leta 1813. do 1819. in mu od leta 1819. dalje njegovo rento menda redno nakazovali. V spominih osvetljuje Marmont akcijo tako-le: Le (na ohranitev dotacije) v Iliriji sem smel nekoliko upati, ker sem se zanašal na pravičnostni čut avstrijskega cesarja in pa na spomin na dobrote, ki sem jih izkazal tem pokrajinam, dokler sem bil njihov guverner. Dolžnost sem imel, da se (avstrijskemu cesarju v Parizu 1815. leta) poklonim... Cesar me je sprejel zelo blagohotno ter mi je omenjal z veliko naklonjenostjo vse dobrote, ki sem jih izkazal njegovim ilirskim podanikom... Ko